

Aldersgrense- endringer i Forsvaret og økning av fribeløp

Norge trenger arbeidskraft og det har lenge vært et paradoks at erfarne og friske arbeidstakere i staten m.fl. som ønsker og evner å fortsette å arbeide, har vært pålagt å fratrudd særaldersgrense. I 2021 endret Solberg-regjeringen regelverket ved å fjerne fratredelsesplikten for de fleste, med unntak av personell i Forsvaret. I januar i år ble det imidlertid enighet mellom regjeringen og partene i offentlig sektor om at også forsvarspersonell skal kunne arbeide til fylte 72 år. Det ble samtidig avtalt en betydelig økning av fribeløpet for de med særalderspensjon, som er det beløpet man kan tjene uten at pensjonen avkortes.

Tre aldersgrenser i arbeidslivet i dag

Regjeringen og partene i offentlig sektor ble i januar i år enige om at også forsvarspersonell, om de ønsker og evner det, skal kunne arbeide til fylte 72 år. Det ble samtidig avtalt en viktig økning av fribeløpet for de med særalderspensjon/tidligpensjon, altså hvilket beløp man kan tjene uten avkortning i pensjonen. Endringene og detaljutformingen må behandles av Stortinget, men det antas at disse vil bli vedtatt og tre i kraft i 2026.

VI OVER 60 har ofte omtalt Norges tre ulike øvre aldersgrenser i arbeidslivet, noe som kan være forvirrende for mange.

For det første har vi i dag den alminnelige aldersgrensen i arbeidsmiljøloven på 72 år (og foreløpig tilsvarende 70 år for sjøfolk). Dette er ingen absolutt aldersgrense, men ved fylte 72 år bortfaller det alminnelige stillingsvernet og arbeidsgiver kan avslutte arbeidsforholdet utelukkende begrunnet i arbeidstakers alder, altså uten noen oppsigelsespro-

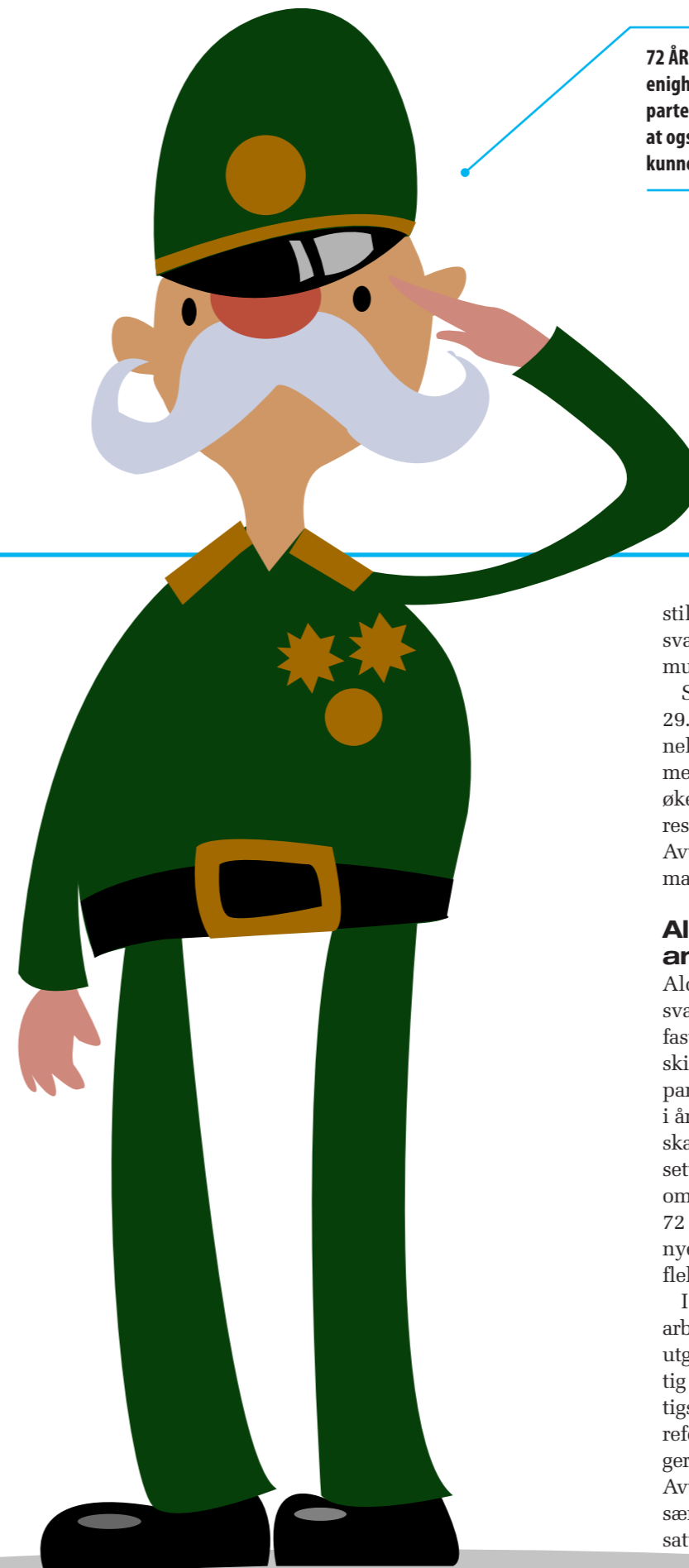
sess. Det er tilstrekkelig at arbeidsgiver varsler om opphør med minst seks måneders varsel.

For det andre har vi bedriftsinterne aldersgrenser, normalt på 70 år. Før 2015 var denne aldersgrensen 67 år. Lavere bedriftsintern aldersgrense enn 70 år kan fastsettes der det er nødvendig av hensyn til helse eller sikkerhet. Dette kan for eksempel være ved arbeid i Nordsjøen. Regjeringen har nylig, som en del av pensjonsforliket i Stortinget 29. februar 2024, foreslått å fjerne alle bedriftsinterne aldersgrenser, men samtidig opprettholde adgangen til å ha en lavere bedriftsintern aldersgrense forutsatt at den er saklig begrunnet i helse eller sikkerhet. NHO har i høringsrunden foreslått at bedriftsinterne aldersgrenser kan fjernes slik regjeringen foreslår, men ønsker i så tilfelle at den alminnelige aldersgrensen i arbeidsmiljøloven senkes fra 72 til 70 år. LO på sin side støtter regjeringens forslag, men tar i sin høringsuttalelse et forbehold om å endre regelverket dersom endringene skulle medføre uønskede konsekvenser for eldre arbeidstakere. Det antas at Stortinget vil vedta endringen og at denne trer i kraft fra og med 2026.

For det tredje finnes det en rekke særaldersgrenser for statsansatte og visse yrkesgrupper. Tidligere var det pliktig avgang ved oppnådd særaldersgrense, men noe av det siste Solberg-regjeringen gjorde i 2021, var å endre aldersgrenseloven, slik at de som omfattes av loven ikke lenger plikter å fratrudd før de oppnår den alminnelige aldersgrensen for statlige ansatte på 70 år. Særaldersgrensene på 60, 63 og 65 år finnes altså fortsatt, men plikten til å fratrudd ved den aktuelle særaldersgrensen er imidlertid opphørt.

Man kan altså fortsatt fratrudd med alderspensjon ved den aldersgrensen som gjelder for

72 ÅR. I januar i år ble det enighet mellom regjeringen og partene i offentlig sektor om at også forsvarspersonell skal kunne arbeide til fylte 72 år.

stillingen, men dette er nå frivillig. Tilsvarende endring ble gjort gjeldende for kommunal sektor fra 1. januar 2022.

Som en del av pensjonsforliket i Stortinget 29. februar 2024 ble det avtalt at den alminnelige aldersgrensen for statsansatte og andre medlemmer av Statens pensjonskasse skal økes fra 70 år til 72 år og dermed harmoniseres med bestemmelsen i arbeidsmiljøloven. Avtalen omfattet blant annet politi og brannmannskap, men ikke ansatte i Forsvaret.

Aldersgrensene for militært ansatte endres

Aldersgrensene for militært ansatte følger forsvarsloven, og her har hovedregelen vært at fast ansatte plikter å fratrudd ved første månedsskifte etter at de har fylt 60 år. Regjeringen og partene i offentlig sektor er imidlertid i januar i år blitt enige om at også ansatte i Forsvaret skal, om de ønsker det, kunne velge å fortsette å arbeide etter fylte 60 år. De vil også omfattes av den alminnelige aldersgrensen på 72 år når den blir vedtatt av Stortinget. Den nye avtalen gir også forsvarsansatte større fleksibilitet og mulighet til å jobbe lenger.

I regjeringens pressemelding fremheves at arbeidstakere som i dag har særaldersgrenser, utgjør arbeidskraft og kompetanse som er viktig fremover. Arbeidskraften er vår klart viktigste ressurs, og et viktig mål med pensjonsreformen er å bidra til at folk kan stå litt lenger i jobb etter hvert som levealderen øker. Avtalen innebærer at plikten til å fratrudd ved særaldersgrensen oppheves for forsvarsansatte og medfører dermed at ingen med sær-

ERIK RÅD
HERLOFSEN

Advokat med arbeidsrett som sitt spesialfelt. Var medlem av Statens seniorråd fra 2004–2017. Partner i advokatfirmaet Helmr AS.

dersgrenser fremover vil ha plikt til å fratre ved særaldersgrensen.

– Vi trenger at flere står lenger i jobb. Derfor er jeg glad for at vi er enige med partene om at plikten til å fratre nå fjernes i Forsvaret. Det betyr at også forsvarsansatte kan stå lenger i jobb enn særaldersgrensen skulle tilsi. Det er viktig i den sikkerhetspolitiske situasjonen Norge står i. Avtalen er en langsiktig og trygg løsning for arbeidstakerne, sier arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna (Ap).

– Vi står overfor en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, som gjør det nødvendig å styrke Forsvaret med flere folk i årene framover. For å få til det så må vi rekruttere og utdanne flere, men vi må også sørge for at erfarne militære som ønsker å fortsette i tjenesten får mulighet til det. De har opparbeidet seg en unik og verdifull kompetanse som det er behov for når Forsvaret skal vokse. Derfor er jeg glad for at partene har blitt enige om å fjerne plikten til å fratre for forsvarsansatte, sier forsvarsminister Bjørn Arild Gram (Sp).

Særalderspåslag

Fra 2020 sparer offentlig ansatte som er født 1963 eller etter, til alderspensjon i en beholdning. Sparingen fortsetter så lenge man jobber i en offentlig stilling. Ansatte med særaldersgrense slutter tidligere i jobb enn andre og får derfor ikke spart opp like stor beholdning. Dermed risikerte ansatte med særaldersgrense å få lavere pensjoner på sikt. Det er derfor vedtatt et livsvarig særalderspåslag som skal sikre at de som går av før fylte 67 år ikke skal tape i livsvarig pensjon. De nye reglene skal gjelde fra 1. januar 2025, men reglene er foreløpig ikke vedtatt av Stortinget. Regelverket blir trolig ikke klart før i 2026, men de som har rett til og ønsker dette påslaget før den tid, vil ifølge KLP, få påslaget etterbetalt når regelverket er endelig vedtatt.

Fribeløpet økes for «alle» med tidligpensjon/særalderspensjon

Etter at du har tatt ut særalderspensjon, som nå kalles tidligpensjon, kan du fortsette å jobbe i privat sektor, uten at dette påvirker pensjonen din. Dersom du fortsetter i offentlig sektor, skjer det imidlertid en avkortning mot denne pensjonen.

I pensjonsavtalen fra 25. august 2023 ble det avtalt at ny tidligpensjon/særalderspensjon skal avkortes med 66 prosent av pensjongivende inntekt over et fribeløp på 1 G. Regjeringen og partene i offentlig sektor ble imidlertid i januar i år enige om at fribeløpet, altså beløpet man kan tjene uten avkortning av pensjonen, økes fra 1G til 2,7

G for alle med tidligpensjon/særalderspensjon.

Grunnbeløpet (G) er per i dag 124 028 kroner og fribeløpet utgjør derved 334 876 kroner. Avtalen om økning av fribeløpet omhandler også grupper som tidligere har fått fjernet plikten til å fratre, som for eksempel politiet og ansatte i kriminalomsorgen. Den fremforhandlede avtalen gjelder for personell født i 1970 eller senere.

Selv om de fleste fagforeninger er fornøyde med endringene, uttalte kommandørkaptein Dag Stutlien, leder i Befalets Fellesorganisasjon (BFO), til Aftenposten i januar at – Mange ansatte er misfornøyde med avtalen. Avisen intervjuet også oberstløytnant Tom Myrvold som uttalte - Jeg har vært mye borte og tatt mye risiko, både fysisk og psykisk. Det har gått bra med meg, men ikke alle er kommet like bra ut av det. Da mener jeg at man skal slippe avkortningen.

Reglene er foreløpig ikke formelt vedtatt i Stortinget, og det er mange detaljer som ikke er avklart ennå.

Kilder: Regjeringens pressemelding av 13.01.2025. Aftenposten 15.01.2025. www.SPK.no

KOMMENTAR

Det er positivt for Norge og den enkelte at aldersgrensene stadig heves og at både politikere og fagforeninger viser vilje til å endre sine standpunkter.

Når Solberg-regjeringen i 2021 tok bort fratredelsesplikten for de fleste særaldersgrenser uttalte Arbeiderpartiets representant Lise Christoffersen følgende: «Blir det regjeringsskifte, skal vi sørge for å endre den saken så fort som overhodet mulig.»

Solberg-regjeringen ønsket også i 2021 å heve den alminnelige særaldersgrensen på 70 år til 72 år. Dette forslaget ble imidlertid raskt skrinlagt av Støres regjering. Tidligere Arbeids- og inkluderingsminister Hadia Tajik uttalte 19. november 2021 at «både Sysselsettingsutvalget og eit stort fleirtal av høyringsinstansene var imot dette forslaget. Då høyrer me på dei og legg det vekk.»

Det er derfor nå særlig gledelig å konstatere at LO og Arbeiderpartiet synes å ha endret sine holdninger og har tatt lærdom av Fjellvettregel nr. 8: Vend i tide, det er ingen skam å snu. Dette er et viktig skritt for å sikre at Norge kan dra nytte av den verdifulle kompetansen som eldre arbeidstakere besitter.

